

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

4. Augustini rationes ostenduntur iuxta eius principia esse validæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

Ibid.

fit. Audi igitur hanc ipsam ibidem expressam causam: Bonum enim opus intentione facit, intentionem fides dirigit. Audi explicatius inculcatam. Non valde attendas, quid homo faciat, sed quid eum facit afficiat, quo lacertes optime gubernatione dirigat. Fac enim hominem optime gubernare navem, & perdidisse quo tendit: quid valet, quis artemonem optime tener; optime movet, dat proram fluctibus, caveat ne latera insistantur, tantum est viribus ut detorqueat navem quo velit. Et unde velit? & dicatur ei: Usque quo is, & dicat, Nescio; aut non dicat. Nescio, sed dicat, Ad illam portum eo, Nec ducat in portum, sed in saxa festinet? Nonne iste quanto sibi videtur in mari gubernanda agilitior, & effacior, tanto periculosius eam sic gubernat, ut ad naufragium gubernatio perducatur? Talis est & qui optime currit prater viam, hoc est, talia sunt opera, quamvis in speciem optima, prater fidem. Saxa enim sunt, mundus & ea quæ in mundo sunt, hoc est, qualibet creatura, si cupiditate diligatur. Nam ut ibidem adjicit: Amor mundi, amor huius seculi, quem nemo qui non diligit Deum in ullo opere suo nullis machinis aut subtilitate evadere potest, cupiditas facit. ideoque rectissime monent: Cupiditas refrenetur, ebrietas excutatur.

Hæc aliaque plura quæ proferri possunt perspicue, nihil multum fallor, demonstrant, utrum tota illa doctrina moles, quam de omnibus infidelium operibus tradidit, de infidelibus ex regula erroris, seu ex infidelitate, aliâve pravâ intentione operantibus tantum intelligenda sit; ideoque regulariter, & moraliter, ut ipsi loquuntur, tantum vera. Mentem quippe suam, qua sensit, omnia omnino opera infidelium nullo excepto esse vera peccata, nec esse posse nisi peccata; tanta manifestatione declaravit, ut si Solis radijs eam scribere voluisset, vix arbitrator illustrius eam nobis depingere potuisset. Repetit enim creberrimè, constantissimè, maximâ præcisè loquendi circumspectione, hoc ipso quo dona

A Dei NON AD suum referuntur auctorem, in istos fieri: Hoc peccati quod SINE fide, NON AD DEUM referuntur opera sua. IN QUANTUM NON EST EX FIDE, peccatum esse de tali opere NON IN DOMINO gloriant. solum in ipso negare esse peccatum, NON FACERE opus intentione fidei bona, esse peccatum: isti officio videatur bonum, ipso NON RECTO FINE peccati. Eth: iusmodi plurima. Dicit, cum quis aliquid NON PROPTER HOC facit, propter quod facere debet: si opus fiat NON PROPTER HOC, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit: si infideles opera NON AD DEUM FINEM referant, ad quem referre debuerunt, hoc ipso esse peccatum. Hunc finem, ad quem opera infidelium referri debere, veramque sapientiam præcipere ut referantur, satiatissime & expressissimè docet esse unicum & verum Deum: ad illum intentionem velut oculum animæ esse referendam: illam intentionem fide dirigi. Quid amplius ab Augustino, à me ipso, vel ab ullo homine postulari potest, ut explicet mentem suam? Nec regulariter doctrinam suam, sed formaliter, universaliter, sine ulla exceptione, tanquam quæ principijs universalibus exceptionem nullam admittentibus nitatur intelligendam esse declaret: Nec enim arbitrò in omnibus operibus Aristotelis aut Platonis, quibus tantam Philosophis circumspectum præcolumque loquendi modum Scholasticis tribuunt, vel etiam in ipsius Augustini lucubrationibus univèrsis ullam omnino quaestionem repertum iri, in qua tanta, tam crebra, tam constant, tam uniformis loquendi formalitas usurpata sit, quam in ista de operibus infidelium. Ut sanè nullo illustriori indicio convinci possit, recentiores illos ab Augustini doctrina recessisse, à cuius laqueis non nisi tam subtilibus elusionibus, & mirâ totius doctrine ipsius & principiorum perturbatione evadere queant.

CAPVT QVARTVM.

Augustini rationes ostenduntur juxta ejus principia esse validæ.

QVOD verò rationes Augustini frivolas in eo sensu generali esse citatus auctor queritur, & tanto ingenio indignas, mirabileque continere verborum equivocaciones, hominis non satis rem penetrantis voces sunt. Augustini enim doctrinam à sensibus ipsius plerumque distinctissimam non tantum, salvâ ejus pace, non intelligit, sed vix quisquam scriptorum recentiorum facile reperietur, qui eam suis argutijs magis perturbaverit, & minus affecutus sit: Nam in plerisque, quæ tanquam absurda & incredibilia ex ea sequi arbitratur, fal-

litur. Vera sunt, quæ ipse falsa putat, homines ante fidem boni operis incapaces; & gratia bonæ voluntatis operatrice penitus esse delitatos: quia voluntas seu volitio bona, sine qua impossibile est esse opus bonum, à fide incipit, sicut peritis Augustinianorum sensum indubitatum est. Verum est iterum, quod ipse incredibile putat, intentionem commodi temporalis, quantumcunque ratione regulatam, nisi ratio præfigat operi suo finem Deum, esse malam, voluntatem esse superbam, quæ seposito Deo, solâ istâ quali morali honestate delectatur, ut infra

ut infra utrumque aduersus omnes Philo-
sophorum querimonias ex Augullini mente
ostenturi; Deo iuvante, sumus. Verum et-
iam est, rationem Augullini nullam equi-
vocationem verborum continere, quã fiat
syllogismus in quatuor terminis. Ratio enim
Augullini hæc est: Cujus animus à Deo
fornicatur, non potest esse veraciter pudicus
corpore: sed animus infidelis à Deo fornicat-
ur, ergo non potest esse veraciter pudicus
corpore. Quenam hic umbra quatuor ter-
minorum? quod veltigium equivocationis?
fornicatio enim semper eodem modo sumitur
pro spiritali illa fornicatione, quã fit dum
animus recedit à Deo, maxime per infidelitatem.
Nam quamvis omnis corruptio ani-
mæ, quã fit per concupiscentiam rerum crea-
tarum, fornicatio dici solet, corruptiõnem tamen
multitudinis simulacrorum Deorum sæpe ac proprie
Scriptura fornicationem vocat, ut ait Augullinus.
Quod si etiam generalissimè fornicationem
intelligamus, esse omnem corruptionem calto
amori Dei contrariam, quã conglutinatur
anima velut beanda creaturis, etiam hic Au-
gullini ratio vera est, formaliter, hoc est co-
strualiter intellecta. Nullius enim corpus po-
test esse veraciter pudicum, hoc est, nullum
opus ejus erit opus veræ pudicitie, ejus
animus dum operatur à Deo aversus est.
Nam sicut nullum opus est justitiæ, nisi Deus,
qui justitia est, diligatur; ita nullum est
opus pudicitie vel bonitatis, vel castitatis, vel
veritatis, vel ullius vere virtutis, nisi Deus,
qui est ipsa vera & suprema, & simplicissima
forma pudicitie, & bonitatis, & castitatis &
veritatis, omnique virtutis diligatur. Hoc
enim modo, & hæc de causa fit, ut nullum
sit vel esse possit opus verè bonum, si non di-
ligatur gratis Deus, hoc est, si non ad ipsum
per fidem intentio referatur. Ratio igitur
Augullini optima est, sine equivocatione vi-
viante syllogismus per quatuor terminos, pro-
ut nimis trivialiter tanto Doctore obicitur:
neque diversa est ab illa, quam toties incul-
cavit, sed alijs tantum Scripturæ sacre vocibus,
quibus ipse unice delectari solet, explicata.

Ex quo & illud evanescit, quod Augu-
stino velut obicitur, Rationes eius aque de om-
nibus peccatoribus procedere. Nam quamvis ex
ejus mente verissimum sit, opera peccato-
rum omnium, imo etiam iustorum, ut alibi
suis dicitur est: quæ non referuntur ad
eum finem ad quem referri debent, hoc est,
ad Deum, sed in creaturis hærent, vera esse
peccata: quod auctor ille, non perspicis
principijs Augullini, sed ex gentili Philo-
sophia de morali honestate metiens operum
bonitatem, incredibile esse putat; falsum
est tamen, eandem de peccatoribus fideli-
bus, quàm de infidelibus esse rationem. Hoc
ipso enim quo peccatores fide imbuti sunt,
quamvis perfecta illa charitate Deum super
omnia diligente, hoc est, justificatione des-
tituti sint, multa tamen bona ex illa fide
operari possunt; sicut est in primis, ipsum

A credere, & operari velle, &, si adhuc vi-
tibus careant, infirmitatem suam ingemi-
scere, ex hęc justificationem vel operandi vi-
res impetrare, cujusmodi opera sanctus Au-
gullinus semper peccatoribus tribuit. Unde
illa solemnis ejus sententia creberrimè repe-
ta: *Quod lex imperat, fides impetrat. Et illa:
Gratiam bene operanti fides veretur. Et illa:
Fide impetrant justificationem. Et illa: Nec ipse
remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides
hanc impetrat. Neque enim nullum est meritum
fidei, quia fide ille dicebat: Deus propitius esto
mibi peccatori. Et illa: Fides erat, quæ data est
non oranti: quæ utique nisi data esset, o, a, non
passet. Et hujusmodi innumera, quæ cum
sunt opera nemine dubitante bona, imo gra-
tia meritoria, nec ab ullo infideli possunt
fieri, nimis inepte dicitur, eandem esse ratio-
nem omnium peccatorum.*

B Nam quod Augullinus in eadem dispu-
tatione dicit: *Abiit ut sit in aliquo vera virtus,
nisi fuerit iustus, nisi vivat ex fide &c.* vera sunt,
sive de perfecta justitia, hoc est, charitate
Deum super omnia diligente, sive de imper-
fecta sermonem esse sentiamus, nec tamen
de peccatoribus fidelibus & hominibus infi-
delibus eandem rationem statuunt. Iulianus
enim non solum in hoc errabat, quod infi-
delibus opera nonnulla bona tribueret, sed
in eo quoque, quod virtutes eis ita perfe-
ctas daret, ut eos & verè justos esse diceret,
& propter veram justitiam extra damnatio-
nem sempiternam tutos. Cum enim Au-
gullinus omnes illos damnatione plectendos,
& quamvis disparibus pœnis, puniendos ta-
men esse diceret, *Mimus enim Fabricius quam
Cathina punietur &c.* Respondens inducitur
Iulianus tanquam stomachabundus: *Erunt
ergo in damnatione sempiterna, in quibus erant vera
iustitia? Cui Augullinus: O vocem impudentiã
maior precipitem! Non erat, inquam, in eu vera
iustitia, quia non actibus, sed sensibus pensantur
opercia. Et in præcedentibus aduersus illam
ejus dementiam increpans dixerat, Quod
non auderet dicentem Scripturam: Qui dicit im-
pium iustum esse, maledictus erit. Itemque: Quod
remansit quod gratia reservemus, in tam evidenti-
bus, quibus dixisti eos abundare, virtutibus? De-
nique: Quis porro eorum, qui se Christianos ha-
berit voluit, nisi soli Pelagian, aut in ipsi setiam
sorte in solus, iustum dixerit infidelem, iustum
dixerit impium, iustum dixerit diabolo mancipi-
tum? Unde infert Augullinus ex ejus prin-
cipijs, eos etiam ad regnum cœlorum admit-
tendos esse: Per quod enim vera iustitia, per hoc
etiam regnum Dei. Deus namque ipse, quod ablit,
erit iustus, si ad eius regnum verus non admittitur
iustus. Adversus hanc ergo nimis exorbitan-
tem opinionem, quæ infidelibus hominibus
tam perfectas evidentelque virtutes tribue-
bat, ut nihil omnino divine gratiæ reserva-
retur, ut extra damnationem sempiternam,
& idcirco, ut ex ejus opinione infert Augu-
stinus, etiam in ipso Dei regno collocandi
essent, rectissime dicit Augullinus: *Abiit**

Epist. 106.

Epist. 107.

Lih. 4. cont
tul. a3.

vbi.

ut sit in aliquo vera virtus, tantæ videlicet perfectionis, nisi fuerit iustus: qualis profecto virtus nec in peccatoribus fidelibus reperiri potest: quia talis non est nisi perfecta charitas, vel certè ab ista charitate disiungi nequit.

Quod si verò Augustinum de imperfecta iustitia velimus locutum esse, quamvis hoc minùs, propter ea quæ diximus, verisimile sit, res nullam difficultatem continet. Tali quippe iustitiâ, hoc est, imperfecto quodam amore Dei carent prorsus impij seu infideles; non autem carent fideles, quanti sibi fuerint peccatis mancipati. Nam hoc ipso quo adhuc fideles permanent, non possunt non habere affectû illum veræ pietatis, atque dilectionis, ex qua credunt Deo, ex qua sperant subinde beatitudinem, ex qua orant pro impetranda perfecta charitate atque iustitiâ; ex qua & alia nonnulla bona sincero Dei intuitu operantur, quamvis necdum ita diligant, ut cum omnibus terrenis amoribus ac delectationibus præferant. De tali amore Dei imperfecto, non ut ille recentior Philosophicè imaginatur implicito, & in

intentione boni honesti seu moralis alicujus honestatis involuto, sed de vero & formali amore Dei loquitur Augustinus in eodem loco, cum dicit: *Sine hoc amore creatoris, nullus quisquam bene utitur creaturis.* Nempe sive fidelis, sive infidelis; sive iustus, sive peccator; nec tamen de utrisq; eadem ratio est. Fidelis enim etiam peccator tali amore seu Dei intentione in operibus quibusdam nequaquam caret; quæ si careret, neque fidem, neq; spem, neq; ullam omnino bonâ posset habere voluntatem. Nam ut Augustinus sæpius docet, ubi est intuitus fidei, est etiam intuitus bonæ, hoc est, pæ voluntatis: de qua similiter dicitur: *Quasi verò aliud sit bonæ voluntas, quam charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo.* Non illa charitas solum perfecta, sed etiam imperfectissima illa Dei dilectio, seu complacencia, quæ charitatem illam vulgo notam & super omnia diligentem prævolat, & omnem inchoat iusticiam, juxta illud Augustini: *Charitas inchoata, inchoata iustitia est, charitas perfecta, perfecta iustitia.* De quobus rursus suo loco differendum est.

CAPVT QVINTVM.

Sancti Augustini loca explicantur, quibus asserere videtur opera moraliter bona in infidelibus.

NVNC solvenda sunt nonnulla Augustini testimonia, ex quibus probari putant, in infidelibus esse posse nonnulla opera verè bona. In primis proferunt Augustini loca de Cornelio Centurione, quibus libro de Prædestinatione sanctorum cap. septimo, & libro primo de Baptismo cap. 10 septimo, & libro quarto capite vigesimo primo (error enim in citationes irrepit) elemosynas Cornelij, antequam in Christum crederet, & iusticiam appellat, & donam Dei esse dicit. At certè impium est dona Dei inter peccata deputare.

Ita Bellarm. lib. 5. de gra. & lib. arbit. cap. 9.

At certè ista nimis est somnolenta Augustini lectio, ut ex huiusmodi locis probetur sine fide fieri posse opera nonnulla bona. Testatur enim Augustinus in ipso illo loco de Prædestinatione sanctorum qui citatur, & in alijs pluribus, Cornelium nullo modo fuisse infidelem, sed fide jam divinitus infusa in Deum credidisse, & ex ea fide orasse Deum, in quem crediderat, & elemosynas erogasse, quamvis in Christum IESVM sibi non annunciatum necdum credidisset. Solet dici, inquit: ideo credere meruit, quia vir bonus erat, & antequam crederet: quod de Cornelio dici potest, cuius acceptæ sunt elemosyna & exaudite orationes, antequam credidisset in Christum. Nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quemodo invocabat, in quem non crediderat? Sed si posset sine fide Christi esse saluus, non ad eum adificandum mitteretur architectus apostolus Petrus. Et paulo

Lib. de præd. 58. c. 7.

post: *Quidquid igitur & antequam in Christum crederet, & cum credidisset, bene operatus est Cornelius, totum Deo dandum est, ne forte excusatur.* Et expressius exactiusque alio in loco: *Incipit homo percipere gratiam, ex quo incipit Deo credere. vel interna vel externa administratione motus ad fidem. Sed interest, quibus articulo temporum; vel celebratione Sacramentorum gratia plenior & evidentior infundatur. Non enim catechumeni non credunt, aut verò Cornelius non credebatur Deo, cum elemosynis & orationibus dignum se præberet, cui Angelus mitteretur. Sed nullo modo ista operaretur, nisi ante credidisset. Et iterum post pauca: Sed in quibusdam tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum celorum; sicut in catechumenis, sicut in ipso Cornelio antequam Sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesia. Ecce ex qua fide Cornelius, ex Augustini mente, oravit, & elemosynas fecit: nimirum ex fide divinitus per veram gratiam data, ex qua & catechumeni credunt, & sæpenumero bene quoque operantur; ut si neutra sine regeneratione sufficiat ad salutem. Vnde de illa eadem fide Cornelij: *Fiunt ergo inchoationes quadam fidei conceptionibus similes: non tamen solum concepti, sed etiam nasci opus est, ut ad vitam perveniant æternam. Nihil horum tamen sine gratia misericordie Dei: quia & opera, si qua sint bona, consequuntur, ut dictum est, illam gratiam, non præcedunt. Quapropter iustitia Cornelij neque peccatum fuit,**